

Nieuwsbrief SR Updates - Nummer 14, 2018

Nummer 14, 2018

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2018:612](#) 17-04-2018

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2018:611](#) 17-04-2018

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2018:605](#) 17-04-2018

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2018:551](#) 17-04-2018

RECHTSPRAAK

Het niet-medewerken aan het afnemen van vingerafdrukken op grond van artikel 55c lid 2 en 3 Sv is geen gedraging die strafbaar is gesteld bij artikel 447e Sr.

Het middel klaagt dat aan de vrijspraak van het aan de verdachte ten laste gelegde een onjuiste rechtsopvatting ten grondslag ligt.

De volgende wettelijke bepalingen zijn van belang:

- Artikel 447e Sr:

‘Hij die niet voldoet aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden of medewerking te verlenen aan het nemen van een of meer vingerafdrukken, hem opgelegd krachtens de Wet op de identificatieplicht, het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht, de Overleveringswet, de Uitleveringswet, de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen, de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen, wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie.’

- Artikel 27a lid 1 Sv:

‘De verdachte wordt ten behoeve van het vaststellen van zijn identiteit gevraagd naar zijn naam, voornamen, geboorteplaats en geboortedatum, het adres waarop hij in de basisregistratie personen is ingeschreven en het adres van zijn feitelijke verblijfplaats. Het vaststellen van zijn identiteit omvat tevens een onderzoek van een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht. In de gevallen, bedoeld in artikel 55c, tweede en derde lid, omvat het vaststellen van zijn identiteit tevens het nemen van een of meer foto's en vingerafdrukken.’

- Artikel 29c Sv:

‘1. In alle gevallen waarin de verdachte wordt gehoord of een verhoor bijwoont, stelt de rechterlijk ambtenaar de identiteit van de verdachte vast op de wijze, bedoeld in artikel 27a,

eerste lid, eerste volzin. De rechterlijk ambtenaar is tevens bevoegd de identiteit van de verdachte vast te stellen op de wijze, bedoeld in artikel 27a, tweede lid, indien over zijn identiteit twijfel bestaat.

2. De verdachte is verplicht op bevel van een rechterlijk ambtenaar een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aan te bieden en zijn medewerking te verlenen aan het nemen van zijn vingerafdrukken.'

- Artikel 55c lid 1, 2 en 3 Sv:

'1. De ambtenaren, bedoeld in artikel 141, en de ambtenaren van politie, bedoeld in artikel 2, onder b, van de Politiewet 2012, die tevens buitengewoon opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 142 zijn, stellen de identiteit van de aangehouden verdachte vast op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste en tweede volzin.

2. De ambtenaren, bedoeld in het eerste lid, nemen met het oog op het vaststellen van de identiteit van een verdachte die is aangehouden wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, of die wordt verhoord wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, zonder dat hij is aangehouden, een of meer foto's en vingerafdrukken. De vingerafdrukken worden vergeleken met de van verdachten overeenkomstig dit wetboek verwerkte vingerafdrukken en, indien vermoed wordt dat de verdachte een vreemdeling is, met de overeenkomstig de Vreemdelingenwet 2000 verwerkte vingerafdrukken.

3. De officier van justitie of de hulpofficier beveelt dat van iedere andere verdachte dan de verdachte, bedoeld in het tweede lid, over wiens identiteit twijfel bestaat, een of meer foto's en vingerafdrukken worden genomen. Het tweede lid, laatste volzin, is van overeenkomstige toepassing.'

- Artikel 61a lid 1 en 2 (oud) Sv, zoals deze bepaling gold van 1 maart 2002 tot 1 oktober 2010:

'1. Tegen de voor onderzoek opgehouden verdachte kunnen maatregelen in het belang van het onderzoek worden bevolen. Als zodanige maatregelen kunnen onder meer worden aangemerkt:

- a. het maken van fotografische opnamen of video-opnamen en het nemen van lichaamsmaten;
- b. het nemen van vingerafdrukken;

(...)

2. De in het eerste lid genoemde maatregelen kunnen, behoudens de in het eerste lid onder a en b bedoelde maatregelen, voor zover die zijn gericht op het vaststellen van de identiteit,

alleen worden bevolen in geval van verdenking van een strafbaar feit waarvoor in verzekeringstelling mogelijk is.’

De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 12 maart 2014, *Stb.* 2014, 125, tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de verbetering van de aanpak van fraude met identiteitsbewijzen en wijziging van het Wetboek van Strafvordering, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de verbetering van de regeling van de identiteitsvaststelling van verdachten en veroordeelden, op grond waarvan artikel 447e Sr is komen te luiden als hiervoor weergegeven, houdt onder meer het volgende in:

‘Tot slot bevat dit wetsvoorstel een uitbreiding van de delictomschrijving van artikel 447e Sr. Strafbbaar wordt het niet voldoen aan de verplichting om in de bij wet aangewezen gevallen vingerafdrukken af te staan.

(...)

Bij artikel I, onder J, van dit wetsvoorstel is de strafbaarstelling van artikel 447e Sr ook van toepassing verklaard op de justitiabele die niet voldoet aan de wettelijke verplichting een of meer vingerafdrukken te laten nemen. Bij de Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen is in het Wetboek van Strafvordering geregeld dat op basis van artikel 55c, tweede lid, Sv de opsporingsambtenaar bij iedere verdachte die is aangehouden wegens een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is, of die wordt verhoord wegens zo’n misdrijf, maar niet voor dat misdrijf is aangehouden, vingerafdrukken neemt. Bij iedere andere verdachte moet hij op basis van artikel 55c, derde lid, Sv vingerafdrukken nemen indien hij twijfel heeft over zijn identiteit of indien zijn identiteit onbekend is en de officier of de hulpofficier van justitie daarvoor een bevel heeft gegeven.

In het Wetboek van Strafvordering en de andere wetten die bij artikel II, onder Q, van de Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen aan artikel 447e Sr zijn toegevoegd, is verder geregeld dat de vingerafdrukken die de opsporingsambtenaar aan de voorkant van het strafrechtelijk traject heeft genomen, primair op ieder ander relevant moment in hetzelfde strafrechtelijk traject, bijvoorbeeld tijdens de tenuitvoerlegging van een taakstraf, worden gebruikt om de identiteit van de verdachte of veroordeelde te verifiëren, alsook, indien hij recidiveert, in een later strafrechtelijk traject. Alleen als er geen vingerafdrukken aan het begin van het strafrechtelijk traject zijn genomen, wordt zijn identiteit later in het traject met behulp van een papieren identiteitsbewijs gecontroleerd. In verband daarmee is er in de genoemde wetten tevens in voorzien dat op de daarvoor wettelijk voorgeschreven momenten bij de verdachte of veroordeelde de vingerafdrukken worden

genomen om deze online te kunnen vergelijken met de aan voorkant van het strafrechtelijk traject genomen vingerafdrukken en dat hij wettelijk verplicht is zijn medewerking daaraan te verlenen. Alleen op die wijze kan worden vastgesteld of een persoon in de ene fase van een strafrechtelijk traject dezelfde persoon is als in een andere fase van het strafrechtelijk traject en kan de kans worden geminimaliseerd dat die persoon later een andere identiteit kan aannemen en onder die andere identiteit in de strafrechtelijke systemen wordt geregistreerd, of dat een ander zich voor hem uitgeeft.

Nu de vingerafdrukken in de strafrechtsketen bij de verificatie van de identiteit van een justitiabele als wettelijk voorgeschreven biometrisch identiteitsbewijs fungeren, en de identiteit primair met behulp van dit identiteitsbewijs wordt vastgesteld als het voorhanden is in plaats van met het papieren identiteitsbewijs, ligt het bij nader inzien in de rede, zoals in artikel I, onder J, wordt voorgesteld, dat het niet afstaan van zijn vingerafdrukken op dezelfde wijze strafbaar wordt gesteld als het nalaten van het tonen van een identiteitsbewijs. Indien iemand niet zijn vingerafdrukken afstaat wanneer dat wettelijk verplicht is, overtreedt hij artikel 447e Sr.'

(Kamerstukken II 2011/12, 33352, 3, p. 7, 28-29)

De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 18 juli 2009, *Stb.* 2009, 317, tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met het verbeteren en versterken van de vaststelling van de identiteit van verdachten, veroordeelden en getuigen (Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen), op grond waarvan artikel 55c aan het Wetboek van Strafvordering is toegevoegd, houdt onder meer het volgende in:

'Dit wetsvoorstel beoogt de toepassingsmogelijkheden van het gebruik van foto's en vingerafdrukken op twee manieren te reguleren.

In de eerste plaats regelt het in artikel I, onder H, voorgestelde artikel 55c, tweede lid, Sv dat een opsporingsambtenaar van een ieder die verdacht wordt van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, bij aanhouding steeds foto's en vingerafdrukken neemt. Bij verdachten van een misdrijf waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is of een overtreding, is ingevolge het derde lid van artikel 55c – om redenen van proportionaliteit en capaciteit – het nemen van foto's en vingerafdrukken alleen toegestaan bij twijfel over de identiteit van betrokkene. Dit artikellid verplicht de officier van justitie of de hulpofficier van justitie in die situaties de afname van foto's en vingerafdrukken te bevelen.

(...)

Bij het afnemen van vingerafdrukken en onder omstandigheden ook bij het nemen van foto's (met name wanneer de verdachte geen medewerking verleent aan het maken van de foto en hij om die reden met de sterke arm gedwongen wordt medewerking te verlenen), wordt inbreuk gemaakt op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

(...)

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voldaan aan de eis dat de inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam bij of krachtens de wet is voorzien. Het wetsvoorstel vormt de basis voor de inbreuk en omschrijft de grenzen van toepassing van de verplichting tot afname van foto's en vingerafdrukken. Het voorgestelde artikel 55c, tweede lid, Sv voorziet erin dat van iedere verdachte wegens een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, bij aanhouding standaard foto's en vingerafdrukken worden genomen met als doel zijn identiteit onomstotelijk vast te stellen. De huidige regeling staat een inbreuk op de lichamelijke integriteit al toe in geval van verdenking van ieder strafbaar feit mits daarvoor een onderzoeksbelang aanwezig is (artikel 61a, eerste lid, onder a en b, juncto tweede lid, Sv). Bij verdachten wegens een misdrijf waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is of een overtreding, worden onder meer om redenen van proportionaliteit, foto's en vingerafdrukken alleen maar genomen bij twijfel over de identiteit van betrokkene (zie artikel 55c, derde lid, Sv). Op ieder ander moment in de strafrechtelijke procedure worden geen foto's, alleen maar vingerafdrukken van de verdachte – en ook van de veroordeelde – genomen, teneinde zijn identiteit te kunnen verifiëren.

(...)

Artikel 29a, tweede lid, Sv verplicht de verdachte op bevel van een rechterlijk ambtenaar een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aan te bieden en zijn medewerking te verlenen aan het nemen van zijn vingerafdrukken. Het is niet – in reactie op een opmerking van het College van procureurs-generaal in zijn advies – de bedoeling dat de rechterlijk ambtenaar op ieder moment dat het hem goeddunkt, een dergelijk bevel kan geven. Die verplichting voor de verdachte geldt alleen maar indien er twijfels over zijn identiteit zijn gerezen. In die gevallen dient de verdachte op bevel zijn vingerafdrukken af te staan en indien verificatie van zijn identiteit niet lukt met behulp van een vergelijking van zijn vingerafdrukken, een identiteitsbewijs te tonen.

Het niet verlenen van medewerking aan het nemen van vingerafdrukken door een verdachte kan worden opgevat als het opzettelijk niet nakomen van een bevel of vordering krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met de uitoefening van enig toezicht of het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten in de zin van artikel 184 Sr (vgl. HR 27-6-

1927, NJ 1927, blz. 975). Het doen van een vordering om vingerafdrukken af te staan, vindt zijn grond in het voorgestelde artikel 29a Sv.

(...)

In artikel 55c, tweede lid, Sv wordt geregeld dat altijd een of meer vingerafdrukken worden genomen van ieder aangehouden persoon op wie een verdenking rust ter zake van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Indien over de identiteit van de verdachte wegens een misdrijf waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is of wegens een overtreding, twijfels bestaan, worden op basis van artikel 55c, derde lid, Sv vingerafdrukken genomen. Als gevolg daarvan is het niet langer nodig dat in de opsomming van maatregelen die ingevolge artikel 61a, eerste lid, Sv in het belang van het onderzoek kunnen worden genomen, het nemen van vingerafdrukken voor identificatiedoeleinden gehandhaafd blijft. Vingerafdrukken die tot doel hebben de identiteit van de verdachte vast te stellen, worden immers na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel, niet langer op basis van 61a, eerste lid, onder b, Sv genomen, maar op grond van artikel 55c, tweede of derde lid, Sv.'

(*Kamerstukken II 2007/08, 31436, 3, p. 20, 53, 69 en 76*)

De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 1 november 2001, *Stb.* 2001, 532, tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten omtrent de toepassing van maatregelen in het belang van het onderzoek en enige andere onderwerpen, op grond waarvan artikel 61a (oud) Sv is komen te luiden als onder 3.2.1 weergegeven, houdt onder meer het volgende in:

'In het onderhavige wetsvoorstel worden voorstellen gedaan die betrekking hebben op de herziening en uitbreiding van het onderzoek aan en in het lichaam, de herziening van de maatregelen in het belang van het onderzoek en de overheveling van deze maatregelen naar het Wetboek van Strafvordering, alsmede een regeling voor het gebruik van het sociaal-fiscaal nummer bij het vaststellen van de identiteit van een verdachte.

(...)

Bij het regelen van de onderhavige dwangmiddelen in het Wetboek van Strafvordering rijst de vraag of ook voor deze dwangmiddelen geldt dat zij zich voor toepassing onder lijfelijke dwang lenen.

Het gebruik van lijfelijke dwang teneinde bij de naleving af te dwingen van een verplichting van de verdachte om de toepassing van bepaalde dwangmiddelen te dulden is naar geldend recht niet ontoelaatbaar. De aanvaardbaarheid uit de gezichtshoek van het recht berust op de

volgende gedachtegang. De toepassing van dwangmiddelen kan – uit de aard van het middel – verzet oproepen bij degene ten aanzien van wie de toepassing zal plaatsvinden. Dit verzet kan aan de juiste toepassing van het dwangmiddel in de weg staan. In dat geval zal het onvermijdelijk zijn aan het verzet zijn kracht te ontnemen door – met nauwgezette inachtneming van in het bijzonder de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit – dwang toe te passen om de verdachte te dwingen de feitelijke toepassing van het dwangmiddel te dulden.

(...)

De wetgever heeft voor de constructie waarbij de verdachte eventueel met toepassing van dwang het dwangmiddel moet dulden in plaats van strafbaarstelling van de weigering om mee te werken gekozen in het wetsvoorstel anonieme verdachte waar bij de totstandkomingsgeschiedenis is uitgegaan van de gedachte dat het toepassen van enige dwang bij het nemen van de identificatiemaatregelen is geoorloofd. (...) Voor het effectief hanteren van dwangmiddelen is het dus niet strikt noodzakelijk dat de weigering om mee te werken strafbaar moet worden gesteld. Deze opzet is te vinden bij de toepassing van maatregelen in het belang van het onderzoek.'

(Kamerstukken II 1999/00, 26983, 3, p. 1 en 21)

De tenlastelegging is toegesneden op artikel 447e Sr. Daarom moet de in de tenlastelegging voorkomende uitdrukking 'de verplichting om medewerking te verlenen aan het nemen van een of meer vingerafdrukken, hem opgelegd krachtens het Wetboek van Strafvordering' geacht worden aldaar te zijn gebezigd in dezelfde betekenis als daaraan toekomt in genoemde bepaling.

Op grond van artikel 55c lid 2 en 3 Sv komt – onder de in die bepaling gestelde voorwaarden – aan de ambtenaren als bedoeld in artikel 55c lid 1 Sv onder meer de bevoegdheid toe vingerafdrukken te nemen van een verdachte met het oog op het vaststellen van zijn identiteit. Anders dan bijvoorbeeld artikel 29c Sv – het nadien vernummerde en in de onder 3.2.3 weergegeven wetsgeschiedenis genoemde artikel 29a Sv dat ziet op de rechterlijk ambtenaar – houdt artikel 55c lid 2 en 3 Sv niet in dat door, kort gezegd, opsporingsambtenaren een bevel tot medewerking aan de verdachte wordt gegeven. Wel kan de verdachte worden gedwongen de feitelijke toepassing van deze bevoegdheid te dulden. Dit sluit aan bij de wettelijke regeling van de voorheen bestaande bevoegdheid tot het nemen van vingerafdrukken van artikel 61a lid 1 onder b, (oud) Sv en de daarop betrekking hebbende, onder 3.2.4 weergegeven wetsgeschiedenis. Artikel 55c lid 2 en 3 Sv houdt derhalve geen wettelijke verplichting tot medewerking in.

Gelet op het vorenstaande vindt de aan het middel ten grondslag liggende opvatting dat artikel

55c lid 2 en 3 Sv voor de verdachte of veroordeelde een verplichting bevat tot medewerking aan het nemen van vingerafdrukken, hem opgelegd krachtens het Wetboek van Strafvordering, geen steun in het recht. Het niet-medewerken aan het afnemen van vingerafdrukken op basis van artikel 55c lid 2 en 3 Sv is derhalve niet een gedraging die strafbaar is gesteld bij artikel 447e Sr.

Het middel faalt.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 17-04-2018

ECLI: ECLI:NL:HR:2018:612

Zaaknummer: 16/04676

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en A.E.M. Röttgering

Wetsartikelen: 55c Sv en 447e Sr

RECHTSPRAAK

Aanvulling van gebezigde bewijsmiddelen ontbreekt bij de stukken.

Het middel klaagt dat het bewezenverklaarde feit niet kan worden afgeleid uit de gebezigde bewijsmiddelen en de bewezenverklaring daarom niet naar de eis der wet met redenen is omkleed.

Het bestreden arrest houdt, voor zover voor de beoordeling van het middel van belang, het volgende in:

‘Indien tegen dit verkort arrest beroep in cassatie wordt ingesteld, worden de door het hof gebruikte bewijsmiddelen die redengevend zijn voor de bewezenverklaring opgenomen in een aanvulling op het verkort arrest. Deze aanvulling wordt dan aan het verkort arrest gehecht.’

De in dit arrest vermelde aanvulling van gebezigde bewijsmiddelen die redengevend zijn voor de bewezenverklaring als bedoeld in artikel 365a lid 2 Sv ontbreekt bij de aan de Hoge Raad gezonden stukken. Blijkens de conclusie van de advocaat-generaal onder 5 is zo een aanvulling door het hof niet opgemaakt.

Nu het hof in strijd met artikel 359 lid 3 en 8 Sv geen bewijsmiddelen heeft opgenomen houdende voor de bewezenverklaring redengevende feiten en omstandigheden, slaagt het middel voor zover het inhoudt dat de bewezenverklaring niet uit de inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen kan worden afgeleid.

Het middel is terecht voorgesteld.

Hetgeen hiervoor is overwogen brengt mee dat de bestreden uitspraak niet in stand kan blijven, de overige middelen geen bespreking behoeven en als volgt moet worden beslist.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak en wijst de zaak terug naar het Gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 17-04-2018

ECLI: ECLI:NL:HR:2018:551

Zaaknummer: 20/000122-15

Rechters: J. de Hullu, V. van den Brink, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien en M.T. Boerlage

Advocaten: C.P. Zwaanswijk

Wetsartikelen: 359 Sv en 365 Sv

RECHTSPRAAK

Slagende klacht omtrent de motivering van de bewezenverklaring van schuldheiling ex artikel 417bis Sr.

Het middel klaagt over de motivering van de bewezenverklaring voor zover inhoudende dat de verdachte 'redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het een door misdrijf verkregen goed betrof'.

Ten laste van de verdachte is bewezenverklaard dat:

'hij op 6 juli 2014 in de gemeente Purmerend een elektrische damesfiets (Gazelle Orange Excell I) voorhanden heeft gehad, terwijl hij ten tijde van het voorhanden krijgen van deze elektrische fiets redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het een door misdrijf verkregen goed betrof.'

Deze bewezenverklaring steunt op de volgende bewijsmiddelen:

'I. Een proces-verbaal van aangifte. Dit proces-verbaal houdt – zakelijk weergegeven – onder meer in als verklaring van aangeefster [betrokkene 1] (dossierpagina 3-4).

Op 29 april 2014 tussen 13.00 - 13.15 uur is mijn elektrische damesfiets (Gazelle Orange Excell I met framenummer [0001]) gestolen aan de Gedempte singelgracht te Purmerend.

(...)

Soort slot: ringslot.

Verklaring: Aan niemand werd het recht of de toestemming gegeven tot het plegen van het feit.

II. Een proces-verbaal van bevindingen. Dit proces-verbaal houdt – zakelijk weergegeven – onder meer in als relaas van bevindingen van verbalisanten [verbalisant 1] en [verbalisant 2] (dossierpagina 6):

Op zondag 6 juli 2014 omstreeks 15.50 uur stonden wij op het John F. Kennedyplein te Purmerend. Ik zag de mij bekende [verdachte] aan komen fietsen en zijn fiets in de

fietsenstalling parkeren. Het ging om een damesfiets, merk Gazelle, type Orange, een elektrische fiets. Wij zagen dat deze fiets niet voorzien was van een veiligheidsslot. Ik controleerde het framenummer ([0001]) en zag dat deze fiets als gestolen gesignaleerd stond.

III. Een proces-verbaal van bevindingen. Dit proces-verbaal houdt – zakelijk weergegeven – onder meer in als relaas van bevindingen van verbalisant [verbalisant 3] (dossierpagina 8):

Ik zag dat het slot, wat op de fiets hoort te zitten, ontbreekt. Ik zag dat er op het spatbord aan de achterzijde van de fiets een afdruk zichtbaar is. Deze afdruk bevindt zich op de plek waar normaal gesproken het slot is bevestigd. Hierdoor ga ik er vanuit dat hier een zogeheten ringslot heeft gezeten.

Tevens zag ik dat de jasbeschermers ontbraken. Deze jasbeschermers zijn normaal gesproken bevestigd op de fiets ter hoogte van het ringslot.

IV. Een proces-verbaal van verhoor. Dit proces-verbaal houdt – zakelijk weergegeven – onder meer in als de op 6 juli 2014 door verdachte [verdachte] ten overstaan van verbalisant [verbalisant 4] afgelegde verklaring (dossierpagina's 23-25):

U vraagt mij of ik had gezien dat het slot van de fiets ontbrak toen ik de fiets leende. Ik had dat wel gezien.

(...)V. De verklaring van de verdachte, afgelegd ter terechtzitting in hoger beroep van 19 april 2016. Deze verklaring houdt in, voor zover van belang en zakelijk weergegeven:

Op 6 juli 2014 heb ik in Purmerend op een elektrische damesfiets van het merk Gazelle Orange Excell I gereden. Ik had die fiets geleend van [betrokkene 2] . Ik heb [betrokkene 2] niet gevraagd waar de fiets vandaan kwam.'

Het Hof heeft voorts het volgende overwogen:

'De raadsman heeft vrijspraak bepleit ten aanzien van het ten laste gelegde. Hij heeft daartoe aangevoerd dat onder de omstandigheden van dit geval niet kan worden gesteld dat de verdachte wist dan wel had moeten vermoeden dat de fiets van diefstal afkomstig was.

Het hof overweegt hierover als volgt. De verdachte is op 6 juli 2014 aangehouden met een elektrische fiets waarvan later bleek dat deze van diefstal afkomstig was. De fiets was niet voorzien van het bijbehorende ringslot. Bij nader onderzoek bleek dat op de plek waar normaal gesproken het ringslot bevestigd is, een afdruk zichtbaar was. De verdachte heeft ten overstaan van de politie verklaard dat hij, toen hij de fiets leende, had gezien dat het slot ontbrak. Het is een feit van algemene bekendheid dat elektrische fietsen zeer kostbaar zijn.

Het hof is van oordeel dat onder deze omstandigheden op de verdachte ten tijde van het voorhanden krijgen van de fiets de plicht rustte om onderzoek te verrichten naar de herkomst ervan. De verdachte heeft dit nagelaten. Derhalve is naar het oordeel van het hof wettig en overtuigend bewezen dat de verdachte destijds redelijkerwijs had moeten vermoeden dat de fiets een door misdrijf verkregen goed betrof.’

In aanmerking genomen dat uit de bewijsvoering van het hof, dat blijkens bewijsmiddel V is uitgegaan van de juistheid van de verklaring van de verdachte dat deze de elektrische fiets heeft geleend, niet zonder meer kan worden afgeleid dat de verdachte ten tijde van het voorhanden krijgen van de elektrische fiets in die mate is tekortgeschoten in zijn onderzoeksplicht dat hij met de voor schuldhealing vereiste aanmerkelijke onvoorzichtigheid heeft gehandeld, is de bewezenverklaring niet naar de eis der wet met redenen omkleed.

Het middel is terecht voorgesteld. Hetgeen hiervoor is overwogen brengt mee dat de bestreden uitspraak niet in stand kan blijven en als volgt moet worden beslist.

De Hoge Raad vernietigt de bestreden uitspraak en wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 17-04-2018

ECLI: ECLI:NL:HR:2018:611

Zaaknummer: 23/002998-14

Rechters: W.A.M. van Schendel, Y. Buruma en J.C.A.M. Claassens

Advocaten: P.H. Visser

Wetsartikelen: 417bis Sr

RECHTSPRAAK

Herzieningsaanvraag inzake Baybasin met algemene beschouwingen.

De grondslag van de herzieningsaanvraag

De aanvraag en de aanvullende verzoeken tot herziening behelzen een beroep op een reeks omstandigheden die – naar wordt gesteld – op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen niet bestaanbaar schijnen in die voege dat het ernstige vermoeden ontstaat dat, waren zij bekend geweest ten tijde van de behandeling van de zaak door het Hof te 's-Hertogenbosch die heeft geleid tot het arrest waarvan herziening wordt gevraagd, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid tot niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie in de vervolging dan wel tot vrijspraak van de aanvrager dan wel tot toepassing van een minder zware strafbepaling (hierna: novum). De herzieningsaanvraag houdt met betrekking tot dat in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv voor herziening vereist novum het volgende in:

‘Sinds het arrest van het hof zijn uit diverse Turkse en Nederlandse bronnen nieuwe feiten naar voren gekomen over de achtergronden van deze indertijd tegen verzoeker geïnitieerde strafvervolging en over de wijze waarop het bewijsmateriaal in deze strafprocedure is vergaard. Tezamen en in onderlinge samenhang bezien leiden deze nieuwe feiten tot de dwingende conclusie dat aan verzoekers arrestatie en veroordeling een samenspanning ten grondslag ligt vanaf hoog politiek niveau met als doel verzoeker in Nederland te laten veroordelen voor nooit door hem gepleegde delicten. Hiertoe heeft gedurende een aantal jaren overleg en samenwerking plaatsgevonden tussen de Turkse en Nederlandse justitiële autoriteiten, welke samenwerking indertijd tegenover het hof onder ede valselijk is ontkend. In het kader van deze samenwerking hebben Nederlandse en Turkse politiefunctarissen in Istanbul gezamenlijk telefoongesprekken van verzoeker afgeluisterd en zijn door Turkse politiefunctarissen gemanipuleerde telefoongesprekken en ander vals bewijsmateriaal aan de Nederlandse politie overhandigd met als doel deze in de Nederlandse strafprocedure tegen verzoeker als bewijs in te brengen.’

Aan de beoordeling van de herzieningsaanvraag voorafgaande beschouwingen

De uitgangspunten en regels zullen worden toegepast die in elke herzieningszaak worden gehanteerd. In dat verband moet in het bijzonder worden gewezen op het volgende.

A. Uitgangspunt van het Nederlandse recht is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk ingeval een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en na onderzoek gegrond wordt bevonden. Dat is in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een gegeven – het zogeheten novum – dat bij het onderzoek op de terechtzitting de rechter niet is gebleken en dat het ernstige vermoeden wekt dat, ware het bekend geweest, het onderzoek der zaak zou hebben geleid hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie, hetzij tot vrijspraak van de veroordeelde, hetzij tot ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot toepassing van een minder zware strafbepaling, waaronder moet worden verstaan een strafbepaling die een minder zware straf bedreigt; daaronder valt niet de oplegging door de rechter van een andere (minder zware) sanctie. De aanwending van het buitengewone rechtsmiddel van herziening kan daarom slechts in uitzonderlijke gevallen leiden tot heropening van een strafproces dat met een onherroepelijke rechterlijke beslissing was afgerond.

B. De aard van het onderhavige rechtsmiddel brengt mee dat de aangevoerde grond voor herziening niet reeds bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers geen sprake van een novum, maar van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken.

C. De enkele omstandigheid dat het voorbereidend onderzoek dan wel het onderzoek op de terechtzitting niet volledig is geweest, levert evenmin een grond voor herziening op. Dit is slechts anders indien de in herziening overgelegde gegevens grond vormen voor het oordeel dat – voor zover hier van belang – het hof de aanvrager zou hebben vrijgesproken van het ten laste gelegde indien het destijds bekend was geweest met die nieuwe gegevens. Een en ander geldt ook indien – zoals in het onderhavige geval – de tCEAS na het onherroepelijk worden van de veroordeling een onderzoek heeft ingesteld waarvan de resultaten zijn neergelegd in een rapport. De betwisting van de juistheid en volledigheid van dat onderzoek, zowel wat betreft de wijze waarop het is verricht als wat betreft de resultaten, kan op zichzelf geen grond voor herziening vormen.

D. Ingevolge artikel 460 Sv dient de herzieningsaanvraag de gronden te vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. De

aanvrager kan dus niet volstaan met het aanvoeren van een novum met het doel dat de Hoge Raad of het Parket bij de Hoge Raad daarnaar een nader onderzoek zal (doen) verrichten. Het is de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van hetgeen in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht. Opmerking verdient dat het huidige, in 2012 in werking getreden, artikel 461 Sv de veroordeelde in een zaak als de onderhavige de mogelijkheid biedt om alvorens een herzieningsaanvraag in te dienen ter voorbereiding van de aanvraag de procureur-generaal bij de Hoge Raad te verzoeken een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een herzieningsgrond als de onderwerpelijke.

E. Mede op grond van de geschiedenis van de totstandkoming van het huidige artikel 457 Sv moet worden aangenomen dat een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht onder omstandigheden kan worden aangemerkt als een novum en daardoor grond kan zijn voor herziening van een onherroepelijk geworden uitspraak, indien

- de desbetreffende kwestie tijdens de strafprocedure nog niet aan het oordeel van een deskundige was voorgelegd, dan wel
- in de desbetreffende strafzaak al wel onderzoek was verricht door een deskundige, maar sprake is van een nieuwe deskundige die ofwel vanuit een ander vakgebied ofwel op grond van andere onderzoeksmethoden tot nieuwe conclusies komt, dan wel
- een nieuwe deskundige op grond van dezelfde feiten tot andere inzichten komt doordat het eerdere deskundigenoordeel is gebaseerd op onjuiste of onvolledige feitelijke veronderstellingen of doordat er nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen zijn op het desbetreffende vakgebied.

(Vgl. *Kamerstukken II 2008/09, 32045, 3, p. 10.*)

De enkele omstandigheid dat een deskundige het bewijs anders weegt dan de rechter heeft gedaan, is niet voldoende om het voor herziening vereiste 'ernstige vermoeden' te wekken.

F. De Hoge Raad heeft onder meer in zijn arrest van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:736, NJ 2016/305 bepaald dat ingeval een als nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht wordt gepresenteerd, de herzieningsaanvraag of het daarbij overgelegde deskundigenrapport zodanige informatie dient te bevatten dat de inhoud van dit inzicht en de nieuwheid daarvan op waarde kunnen worden geschat, en dat die informatie betrekking moet hebben op onder meer (i) de kennis en ervaring van de deskundige op het desbetreffende vakgebied, en (ii) de

onderbouwing van de ‘nieuwheid’ van het inzicht van de deskundige wat betreft de vraag in hoeverre het inzicht van de deskundige steunt op hetzij (a) ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting nog onbekende wetenschappelijke ontdekkingen of inzichten, hetzij (b) een beoordeling van ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting nog onbekende feiten of omstandigheden, hetzij (c) een ander deskundig oordeel omtrent de weging en betekenis van ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting reeds bestaande wetenschappelijke inzichten, toegepast op ten tijde van dat onderzoek ter terechtzitting reeds bekende feiten en omstandigheden, en voorts de vraag hoe het inzicht van de deskundige zich verhoudt tot eerdere inzichten van diezelfde en/of andere deskundigen zoals die uit het aan de uitspraak ten grondslag liggende dossier naar voren komen.

Beoordeling van de herzieningsaanvraag en de aanvullende herzieningsverzoeken

Naar de kern bezien komen de herzieningsaanvraag en de aanvullende herzieningsverzoeken erop neer dat de Nederlandse strafzaak tegen de aanvrager het resultaat is van een heimelijke samenspanning tussen Nederland en Turkije die op het hoogste niveau is verordonneerd. Die samenspanning tussen Nederland en Turkije strekte ertoe de aanvrager in Nederland te laten veroordelen voor nooit door hem gepleegde delicten, een en ander met het oogmerk hem het zwijgen op te leggen. De aanvrager was de Turkse overheid immers een doorn in het oog vanwege zijn inspanningen voor de Koerdische zaak alsmede vanwege zijn beschuldigingen aan het adres van Turkse overheidsfunctionarissen en politici, inhoudende dat zij connecties onderhielden met de Turkse georganiseerde criminaliteit. Om de aanvrager voortaan te doen zwijgen is gedurende een aantal jaren samengewerkt door Turkse en Nederlandse justitiële en politieke autoriteiten. Deze samenwerking is door de toenmalige zaakofficier van justitie tegenover het hof onder ede valselijk ontkend.

In het kader van deze samenwerking zouden volgens de raadvrouwe Nederlandse en Turkse politiefunctionarissen in Istanbul gezamenlijk telefoongesprekken van de aanvrager hebben opgenomen en afgeluisterd, waarna aldus vastgelegd geluidsmateriaal is vervalst (‘gemanipuleerd’) teneinde aan dat geluidsmateriaal een belastend karakter te geven. Daaropvolgend zouden deze gemanipuleerde telefoongesprekken en ander vals bewijsmateriaal door de Turkse politie aan de Nederlandse politie zijn overhandigd om deze in de Nederlandse strafprocedure tegen de aanvrager als bewijs in te brengen.

Ter staving van de in herziening betrokken stellingen inzake

(1) het verzwijgen van en meinedig verklaren over de meerjarige en intensieve samenwerking, samenspanning c.q. samenzwering tussen Turkse en Nederlandse politieke en justitiële autoriteiten, en

(2) de vervalsing c.q. (frauduleuze) manipulatie van het geluidsmateriaal van telefoontaps teneinde ten laste van de aanvrager bewijsmateriaal te creëren,

heeft de raadvrouw meer dan honderd – door haar als nova betitelde – omstandigheden aangedragen en stukken overgelegd. Geconstateerd moet echter worden dat de aldus onderbouwde aanvraag en aanvullende herzieningsverzoeken blijken geven van miskenning van het in 3.1.2 geschetste kader. Slechts voor zover het beroep op de in de aanvraag en aanvullende herzieningsverzoeken aangedragen omstandigheden al niet afstuit op hetgeen aldaar is overwogen, zullen zij hierna per thema worden samengevat en besproken.

Blijkens zijn nadere conclusie heeft de advocaat-generaal een onderzoek ingesteld naar de juistheid van de in de herzieningsaanvraag betrokken stellingen. Dit onderzoek omvatte twee onderdelen:

(a) een tactisch onderzoek naar de juistheid van beide stellingen door het onder ede verhoren van getuigen door de rechter-commissaris in strafzaken, in het kader waarvan in totaal twaalf getuigen alsmede de aanvrager zijn gehoord, en

(b) een technisch onderzoek naar de juistheid van de stelling inzake de vervalsing c.q. (frauduleuze) manipulatie van het geluidsmateriaal, te verrichten door deskundigen die als zodanig door de rechter-commissaris zijn aangesteld.

Manipulatie van de getapte telefoongesprekken

Blijkens zijn onder 1.1.3 (sub 7.4 en 10.2) weergegeven overwegingen heeft het hof naar aanleiding van door de verdediging gevoerde verweren en overgelegde stukken de vraag onder ogen gezien of is gemanipuleerd met de taps van de tot het bewijs gebezigde telefoongesprekken. Het hof heeft geoordeeld (i) dat het destijds uitgevoerde onderzoek naar de aard van de door de verdediging ten aanzien van de onderzochte opnamen genoemde onregelmatigheden geen steun geeft aan de stelling dat deze opnamen op enigerlei wijze zijn gemanipuleerd, (ii) dat ook overigens geen indicaties zijn aangetroffen die steun geven aan de stelling dat sprake zou zijn van manipulatie, (iii) dat van feitelijke manipulatie in het geheel niet is gebleken, en (iv) dat derhalve alle door de verdediging opgeworpen stellingen met betrekking tot mogelijke manipulatie van de telefoontaps en de overige in dit kader geponeerde stellingen, niet meer dan speculaties en derhalve irrelevant zijn. Op grond van dit een en ander heeft het hof geconcludeerd dat niet is gebleken van enige manipulatie van telefoontaps alsmede dat de telefoontaps en de tapverbalen betrouwbaar zijn, zodat deze tot het bewijs kunnen worden gebezigd.

Door de advocaat-generaal is, zoals reeds is vermeld, naar aanleiding van de

herzieningsaanvraag opnieuw een technisch onderzoek ingesteld naar de juistheid van hetgeen door de raadvrouw is aangevoerd met betrekking tot de vervalsing c.q. (frauduleuze) manipulatie van het geluidsmateriaal van telefoontaps teneinde ten laste van de aanvrager bewijsmateriaal te creëren. Daartoe zijn twee deskundigen benoemd. Het technisch onderzoek omvatte als onderzoekspijlers (1) een onderzoek naar de configuratie en de werking van de telefonie-infrastructuur, waarvan in het bijzonder de mobiele-telecommunicatietechnologie van gsm, en de in de strafzaak toegepaste interceptietechnologie (zowel analoog als digitaal), en (2) een interpretatie van 'audiofenomenen' c.q. 'anomalieën' die in het geluidsmateriaal werden waargenomen en waarbij de vraag was of die moeten worden aangemerkt als teken van manipulatie.

Dit tijdrovende technisch onderzoek heeft niet geleid tot een gezamenlijke rapportage van beide deskundigen waarin de overeenkomsten en verschillen tussen hun bevindingen en conclusies helder zijn verwoord. Het heeft daarentegen geresulteerd in twee separate deskundigenrapportages die inzake vrijwel alle doorslaggevende kwesties haaks op elkaar staan.

De advocaat-generaal is op basis van de resultaten van het technisch onderzoek tot de slotsom gekomen dat frauduleuze manipulatie van geluidsmateriaal (zeer) onwaarschijnlijk is, alsook dat er geen technische aanwijzingen zijn voor manipulatie van tot het bewijs gebezigd geluidsmateriaal in de onderhavige strafzaak.

De Hoge Raad stelt voorop dat het hof bij de beoordeling van de stellingen van de verdediging – terecht – tot uitgangspunt heeft genomen dat het niet erom gaat of de gestelde manipulatie technisch mogelijk was, maar of die manipulatie feitelijk, dus daadwerkelijk, heeft plaatsgevonden. Voor zover de herzieningsaanvraag en de aanvullende herzieningsverzoeken steunen op een andere opvatting, levert al hetgeen is aangevoerd met betrekking tot mogelijke manipulatie reeds daarom geen grond voor herziening op. Dat betekent dat tevergeefs beroep wordt gedaan op een reeks van omstandigheden – samengevat: een veelheid aan 'audiofenomenen' dan wel 'signaal-anomalieën' – waarvoor geen eenduidige verklaring bestaat en die op mogelijke manipulatie zouden kunnen wijzen, maar die niet de conclusie wettigen dat daadwerkelijk is gemanipuleerd met de telefoontaps.

Voorts stelt de Hoge Raad vast dat bij de behandeling van de zaak in eerste aanleg en in hoger beroep uitvoerig aandacht is besteed aan de onderhavige kwestie en dat met oog daarop door deskundigen onderzoek is gedaan. Hetgeen in herziening is aangevoerd, is onvoldoende voor de slotsom dat het hof, indien het bekend zou zijn geweest met hetgeen thans naar voren is gebracht en bekend is geworden, tot een ander oordeel zou zijn gekomen en de getapte telefoongesprekken niet tot het bewijs zou hebben doen meewerken. Het aangevoerde noch

de stukken waarop het steunt bevat voldoende concrete en eenduidige aanknopingspunten voor een andere beantwoording van de door het hof reeds ontkennend beantwoorde vraag of met de taps is gemanipuleerd. Dat geldt in het bijzonder voor hetgeen in de aanvullende herzieningsverzoeken is aangevoerd met betrekking tot de bevindingen waartoe een van de twee deskundigen is gekomen in het kader van voormeld technisch onderzoek, welke bevindingen door de andere deskundige niet worden onderschreven. Zoals ook voortvloeit uit hetgeen in 3.1.2 onder E is vooropgesteld kan de enkele omstandigheid dat verschillende deskundigen onderling niet tot eenzelfde weging van het voorhanden bewijsmateriaal komen, geen grond voor herziening vormen.

Het op dit punt aangevoerde levert derhalve geen novum op.

Vertaling van de afgeluisterde telefoongesprekken

Het hof heeft vastgesteld dat het bewijsmateriaal in deze zaak voor negentig procent uit tapgesprekken bestaat. Die maken deel uit van ongeveer 6.000 op band verzamelde gesprekken in de Turkse taal, Koerdische taal en Engelse taal die zijn gevoerd in een periode van ongeveer zes maanden. Dit betekende dat dagelijks (gemiddeld) tientallen gesprekken werden opgenomen en dat deze gesprekken in een hoog tempo deels woordelijk en deels bij wijze van samenvatting in het Nederlands moesten worden omgezet. Dat gebeurde volgens de verklaring van de leider van het onderzoek door drie tolken wanneer naar het oordeel van het opspringsteam sprake was van een cruciaal tapgesprek.

Gelet op de belangrijke rol van de tapgesprekken in de bewijsvoering heeft het hof terecht geoordeeld dat er alle reden was om uiterst kritisch te kijken naar de wijze van totstandkoming en de weergave van die gesprekken. Blijkens zijn onder 1.1.3 (sub 10.3) weergegeven overwegingen heeft het hof zich daarvan rekenschap gegeven door bij de beoordeling van de betrouwbaarheid van die gesprekken een dubbele toets te hanteren. Daartoe is het hof – mede aan de hand van de resultaten van door deskundigen gedaan onderzoek – nagegaan zowel of de vertalingen van de gesprekken als zodanig voldoende kwaliteit hebben (de interne betrouwbaarheid) alsook of ‘datgene dat in de afgeluisterde gesprekken als werkelijkheid naar voren komt enige reflectie heeft in datgene, dat op basis van ander bewijsmateriaal zich ook in de buitenwereld als werkelijke gebeurtenissen heeft voorgedaan’ (de externe betrouwbaarheid).

Met het oog op de beoordeling van de interne betrouwbaarheid van de vertalingen heeft het hof de deskundigheid van de tolken onder ogen gezien. In zijn onder 1.1.3 (sub 10.3.5 tot en met 10.3.11) weergegeven overwegingen heeft het hof uiteengezet wat in dat verband is onderzocht, op welke wijze en door welke deskundigen dat is gedaan, waaronder een

onderzoek door deskundigen. Op grond van een en ander is het hof tot de slotsom gekomen dat geen twijfel bestaat over de vraag of de vertalingen die de politietolken hebben gemaakt in essentie weergeven datgene dat besproken is door de deelnemers aan de afgeluisterde gesprekken. Het verweer van de verdediging dat de vertaling een aantal fouten bevat, is door het hof verworpen op de grond dat het niet erom gaat of foutloos is vertaald, maar of de essentie van het besprokene correct is weergegeven en dat, gelet daarop, de gesignaleerde fouten niet imponeren.

Voor de toetsing van de validiteit van de gesprekken heeft het hof tevens gekeken naar de externe betrouwbaarheid. In zijn in 1.1.3 (sub 10.3.13) weergegeven overweging heeft het hof enkele gevallen genoemd waarin de ‘vertaalde’ werkelijkheid zodanig overeenstemt met de verifieerbare werkelijkheid dat er geen redelijke twijfel kan bestaan over de vraag of de vertaling correspondeert met wat in feite is gebeurd. Omdat in het dossier legio voorbeelden zijn te vinden waarin diezelfde overeenkomst kan worden vastgesteld, heeft het hof ook om deze reden de vertaling van de afgeluisterde telefoongesprekken betrouwbaar geoordeeld.

De conclusie van het hof was dat het geen reden had om aan de inhoud van de vertaalde tapgesprekken te twijfelen en dat zij, zij het met grote behoedzaamheid, voor het bewijs gebruikt konden worden.

De advocaat-generaal heeft ook een tactisch onderzoek gedaan naar de reeds vermelde stellingen van de verdediging inzake (1) het verzwijgen van en meinedig verklaren over de meerjarige en intensieve samenwerking, samenspanning c.q. samenzwering tussen Turkse en Nederlandse politie en justitie autoriteiten, en (2) de vervalsing c.q. (frauduleuze) manipulatie van het geluidsmateriaal van telefoontaps teneinde ten laste van de aanvrager bewijsmateriaal te creëren.

Daartoe is onderzoek gedaan naar de door de verdediging als nova gepresenteerde ‘gespreksinhoudelijke’ aanwijzingen voor de manipulatie van het geluidsmateriaal van de tapgesprekken, welke voornamelijk zijn gebaseerd op analyses van tegenstrijdigheden en ongerijmdheden waarvan de (vertolkte) gespreksinhoud van tapgesprekken blij zou geven. De advocaat-generaal is op grond van dit onderzoek tot de slotsom gekomen dat die analyses niet steekhoudend zijn. Ook de aan getuigenverklaringen ontleende argumenten van de verdediging ter ondersteuning van de hypothese dat het geluidsmateriaal en de verkeersgegevens van tapgesprekken zijn gemanipuleerd, snijden volgens de advocaat-generaal geen hout.

Voorts is onderzoek gedaan naar de vele aangevoerde nova die betrekking hebben op de stelling dat in deze zaak sprake is van ‘vertalingsgesjoemel’ en ‘vertalingsbedrog’ ten aanzien

van zowel Engelstalige als Koerdische tapgesprekken.

De Hoge Raad stelt vast dat de vraag of de voor de bewijsvoering gebruikte transcripties de strekking van het besprokene correct weergeven, door het hof nadrukkelijk onder ogen is gezien en uitvoerig is onderzocht. Naar het oordeel van de Hoge Raad wekt al hetgeen in herziening is aangevoerd dan wel in de ter staving daarvan overgelegde stukken is vervat – wat er zij van detailpunten waarover verschillende opvattingen mogelijk zijn – geen twijfel aan het oordeel van het hof dat de vertolkingen die tot het bewijs zijn gebruikt, voldoende betrouwbaar zijn en overeenkomen met de strekking van de desbetreffende tapgesprekken. Het aangevoerde is derhalve ontoereikend voor de slotsom dat het hof, ware het daarmee bekend geweest, tot een ander oordeel zou zijn gekomen en de getapte telefoongesprekken niet tot het bewijs zou hebben doen meewerken. Dat door de verdediging in herziening naar voren gebrachte deskundigen hebben uiteengezet dat en waarom zij een andere opvatting dan het hof zijn toegedaan, is ontoereikend om als novum te kunnen worden aangemerkt, aangezien zulks geen voldoende concreet aanknopingspunt biedt voor een andere beantwoording van de door het hof reeds ontkennend beantwoorde vraag of de vertalingen ondeugdelijk zijn. Ook hier geldt dat de enkele omstandigheid dat verschillende deskundigen niet tot eenzelfde weging van het voorhanden bewijsmateriaal komen, geen grond voor herziening vormt.

Het op dit punt aangevoerde levert daarom evenmin een novum op.

Overige stellingen met betrekking tot de samenspanning tussen Nederland en Turkije in de onderhavige strafzaak

De herzieningsaanvraag en de aanvullende herzieningsverzoeken beroepen zich op een aantal aanwijzingen voor het bestaan van een heimelijk en onrechtmatig samenwerkingsverband in de strafzaak tegen de aanvrager tussen de Nederlandse politie enerzijds en de Turkse justitiële en politieke autoriteiten anderzijds. Die samenwerking betrof volgens de raadvrouw in werkelijkheid een samenspanning tegen de aanvrager met als doel het vervalsen van bewijsmateriaal. Zij baseert haar opvatting over het bestaan van de Turks-Nederlandse samenspanning in de onderhavige strafzaak onder andere op een aantal Turkse bronnen. Deze bronnen betreffen onder meer: (1) het zogeheten 'Ek Rapor' (Aanvullend rapport) van H. Çelebi van januari 2007, (2) de verklaring van X1, en (3) de informatie van X2.

Volgens de bij de herzieningsaanvraag gevoegde stukken verrichtte H. Çelebi sinds 1980 consultatiewerkzaamheden voor diverse Turkse overheidsinstanties. Hij zou vanaf 1999 tot 2002 als privéconsultant voor de Turkse minister van Binnenlandse Zaken hebben gewerkt. In die hoedanigheid zou hij de acties van de aanvrager hebben gevolgd en hierover rapporten

hebben geschreven. Hij schrijft tevens dat hij vanaf 1995 heeft gezien dat verscheidene hoge functionarissen ‘illegal studies’ naar de aanvrager deden en dat die studies ‘*by absolutely illegal methods*’ werden verricht. Hij schrijft voorts dat hij heeft gezien dat genoemde functionarissen ‘*illegal evidences have prepared against him (Baybasin)*’, welk bewijsmateriaal zou hebben geleid tot aanvragers levenslange gevangenisstraf in Nederland. Çelebi heeft laten weten verscheidene rapporten te hebben vervaardigd over de aanvrager en die rapporten te hebben gepresenteerd aan Turkse en Nederlandse overheidsinstanties. Çelebi stelt ‘erachter [te zijn] gekomen dat de zaak Baybaşın geen juridische kwestie is, maar dat het gaat om een complot’. Dit complot zou niet slechts de aanvrager betreffen, maar zijn hele familie. De aanvrager zou met zijn openbaringen in de Turkse en buitenlandse media over de betrokkenheid van bepaalde Turkse autoriteiten bij de internationale drugshandel en zijn inspanningen voor de Koerdische zaak de toorn van die autoriteiten over zich hebben afgeroepen. Teneinde hem de mond te snoeren is vanaf 1995 samenwerking gezocht met Nederland waar de aanvrager zich op dat moment bevond. De Turkse autoriteiten hebben die samenwerking met Nederland afgedwongen door te dreigen met de openbaarmaking van de seksuele misstappen van een hoge ambtenaar bij het ministerie van Justitie. De Turkse premier zou daartoe begin 1997 het dossier betreffende die ambtenaar bij de toenmalige Nederlandse minister van Justitie op tafel hebben gelegd en zij zou bij die gelegenheid hebben meegedeeld dat in ruil voor geheimhouding daarvan de aanvrager onschadelijk moest worden gemaakt. Om dit doel te verwezenlijken zou een Nederlands strafrechtelijk onderzoek tegen de aanvrager zijn gestart. Turkije zou Nederland allerlei tapgesprekken van vóór 1997 hebben geleverd die zodanig zouden zijn ‘gemixt’ en ‘gemonteerd’ dat het leek alsof de aanvrager na 1997 misdrijven pleegde. Het Ek Rapor concludeert hieromtrent dat uit onderzoeksrapporten van de deskundigen blijkt dat de taps valselijk zijn gemonteerd. In het Ek Rapor worden ook de afzonderlijke zaken onder de loep genomen. De moord op [betrokkene 3] zou volgens het Ek Rapor een afrekening door (ex-)vrienden c.q. zakenpartners van [betrokkene 3] betreffen, terwijl de medeplegers van de aanvrager in Turkije de dans ontsprongen. Het slachtoffer in de gijzelingszaak, [betrokkene 6], zou niet bestaan. Voorts zouden aan het dossier in de heroïnezaak verklaringen zijn toegevoegd die onder druk zijn afgelegd.

Volgens eigen opgave is Çelebi van voormelde feiten en omstandigheden op de hoogte geraakt uit hoofde van zijn functie van privéconsultant – volgens de aanvraag: veiligheidsadviseur – van de Turkse minister van Binnenlandse Zaken. Daartegenover staat dat door de advocaat-generaal ingewonnen inlichtingen, zoals daarvan blijkt uit bij het dossier gevoegde stukken, inhouden dat ‘het zogenaamde “Aanvullend Rapport” (Ek Rapor) in het archief op het Hoofdbureau van Politie niet bestaat en dat na de bestudering van dit “Aanvullend Rapport” is gebleken dat vermoedelijk is geprobeerd te laten lijken alsof dit rapport door een publieke instelling opgesteld zou zijn’ alsmede dat uit de stijl en inhoud van het rapport opgemaakt zou

kunnen worden dat 'dit rapport door de aanhangers c.q. bondgenoten van Hüseyin Baybaşın is geschreven'. Reeds gelet hierop kan dit rapport niet het ernstig vermoeden wekken als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Dat het rapport omtrent het complot tussen Turkse en Nederlandse autoriteiten een toedracht schetst met een merkwaardige chronologie en een slecht te vatten compositie alsmede onnavolgbare redeneringen en verregaande en ongefundeerde conclusies bevat, zoals in de nadere conclusie van de advocaat-generaal onder 18.3 is uiteengezet, kan derhalve onbesproken blijven.

Volgens de aanvraag wordt het in voormeld 'Aanvullend rapport' beschreven scenario om de aanvrager politiek onschadelijk te maken bevestigd door de verklaring die een met X1 aangeduide Turkse politiefunctaris in 2007 heeft afgelegd. Deze verklaring bevat – aldus de aanvraag – diverse details over de in Turkije gevolgde werkwijze tijdens het gezamenlijke Turks-Nederlandse opsporingsonderzoek tegen de aanvrager.

De verklaring waarop de aanvraag doelt, betreft een brief van een M.N. Aytekin, advocaat te Istanbul, van 8 januari 2007. Deze brief houdt in dat genoemde advocaat op verzoek van de raadvrouw van de aanvrager een gesprek heeft gevoerd met X1 wiens personalia bij hem bekend zijn. De brief bevat een alleen door de advocaat ondertekend gespreksverslag en houdt niets in omtrent de functie(s) die X1 heeft bekleed noch omtrent zijn redenen van wetenschap. Gelet op dit een en ander kan ook de zogeheten verklaring van X1 niet worden aangemerkt als een novum in de zin van artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv.

Voorts beroept de aanvraag zich op informatie die is verstrekt door een andere, met X2 aangeduide, persoon (volgens de raadvrouw van de aanvrager een Turkse politiefunctaris) ter onderbouwing van de stelling dat gemanipuleerde tapgesprekken zijn ingebracht in de Nederlandse strafzaak tegen de aanvrager.

Aan deze informatie moet worden voorbijgegaan, reeds omdat door of namens de aanvrager omtrent X2 onvoldoende gegevens zijn verschaft om de betrouwbaarheid van X2 en de door hem verschaft inlichtingen te kunnen toetsen. Dit geldt overigens ook voor de andere in de aanvraag genoemde informanten van wier identiteit niet is gebleken. Ook in zoverre kan het aangevoerde niet worden aanvaard als een voor herziening vereist novum.

Ook aan de overige Turkse bronnen waarop de aanvraag en de aanvullende verzoeken tot herziening zich beroepen ter staving van de stelling dat in deze zaak sprake is van Turks-Nederlandse samenspanning tegen de aanvrager met als doel het vervalsen van bewijsmateriaal in de onderhavige strafzaak, kan geen novum worden ontleend. Dat geldt ook voor de Nederlandse bronnen waarop in dit verband beroep is gedaan.

Voorts heeft de raadvrouw zich in de herzieningsaanvraag en de aanvullende

herzieningsverzoeken herhaaldelijk op het standpunt gesteld dat – anders dan het hof heeft aangenomen – de zaakofficier van justitie onder ede heeft gelogen (1) over de aanleiding voor het instellen van het door hem geleide politieonderzoek naar de aanvrager en (2) over de heimelijke en langdurige samenwerking c.q. samenspanning met de Turkse justitie en politie tegen de aanvrager.

De door de raadvrouw in dit kader aangedragen gegevens geven geen steun aan de stelling dat de zaakofficier van justitie het hof heeft misleid: noch wat betreft de rol van Turkije in het onderzoek naar de aanvrager, noch wat betreft de samenwerking tussen de Nederlandse en Turkse autoriteiten in het strafrechtelijk onderzoek naar de aanvrager. Deze beschuldiging van meened levert daarom niet een vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv op.

Voor zover ter onderbouwing van de in herziening betrokken stellingen beroep is gedaan op de boeken die prof. dr. Ton Derksen heeft geschreven over de onderhavige strafzaak en in het bijzonder over de manipulatie van de getapte telefoongesprekken, de vertaling van de afgeluisterde telefoongesprekken en de samenspanning tussen Nederland en Turkije in de onderhavige strafzaak, moet daaraan worden voorbijgegaan, omdat de feiten en omstandigheden waarvan de auteur is uitgegaan, naar de kern gezien grotendeels zijn ontleend aan de stukken van het geding, welke stukken aan het hof ten tijde van zijn uitspraak bekend waren. In zoverre is dus geen sprake van een voor herziening vereist novum, maar van een van de beoordeling door het hof afwijkende mening of gevolgtrekking, dus van een (herhaalde) eigen interpretatie door de auteur van het door het hof gebezigde bewijsmateriaal.

Bovendien blijkt uit die boeken niet in hoeverre is voldaan aan de onder 3.1.2 sub E en F vermelde eisen waaraan een deskundigenoordeel en -rapport moet beantwoorden. Onder meer blijkt ten aanzien van de door de auteur beoordeelde kwesties niet op grond waarvan moet worden aangenomen dat hij beschikt over zodanige kennis en ervaring op de voor die onderwerpen relevante vakgebieden dat hij in dat opzicht als deskundige moet worden aangemerkt.

Aan het vele dat ook overigens in de aanvraag en de aanvullende verzoeken tot herziening is aangevoerd kan – mede gelet op wat het hof in zijn onder 1.1.3 en 1.1.4 weergegeven overwegingen heeft vastgesteld – evenmin het ernstige vermoeden worden ontleend dat het hof het Openbaar Ministerie in de vervolging niet-ontvankelijk zou hebben verklaard of de aanvrager zou hebben vrijgesproken dan wel een minder zware strafbepaling zou hebben toegepast, als het daarmee bekend was geweest.

Slotsom

Hiervoor is uiteengezet dat en waarom niets van wat in herziening is aangevoerd, kan worden aangemerkt als een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Noch de gegevens die door de raadvrouw zijn aangedragen, noch de gegevens die zijn vergaard in het kader van het door de advocaat-generaal ingestelde onderzoek wettigen de slotsom dat sprake is geweest van samenspanning tussen Turkse en Nederlandse autoriteiten teneinde een Nederlandse strafzaak tegen de aanvrager te fabriceren met gemanipuleerd geluidsmateriaal en ander vervalst bewijsmateriaal. De stelling van de raadvrouw dat niettemin sprake is geweest van zo een complot, berust naar de kern bezien uitsluitend op niet-verifieerbaar bronnenmateriaal. Dat is ontoereikend voor de inwilliging van de herzieningsaanvraag. De aanvraag is dus ongegrond en moet ingevolge artikel 470 Sv worden afgewezen.

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 17-04-2018

ECLI: ECLI:NL:HR:2018:605

Zaaknummer: 20/000493-01

Rechters: A.J. van A Dorst, V. van den Brink, E.S.G.N.A.I. van den Griend, A.L.J. van Strien en M.J. Borgers

Advocaten: A.G. van der Plas

Wetsartikelen: 457 Sv